

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
AKADEMIJA LIKOVNIH UMJETNOSTI
ODSJEK ZA RESTAURIRANJE I KONZERVIRANJE UMJETNINA
Zamenhofova 14, 10000 ZAGREB

KONZERVATORSKO – RESTAURATORSKA
DOKUMENTACIJA

Kapela Muke Kristove

ŽUPNA CRKVA SV. KUZME I DAMJANA
KUZMINEC

XVIII st.

Izradila: Tina Bertović, R/S, 4. godina, šk. god. 2011./2012.

Mentori: doc. mr. Suzana Damiani

doc. mr. Neva Pološki

Josip Brekalo, viši konzervator- restaurator

Zagreb
srpanj 2012. god

1. IDENTIFIKACIJA

1.1. Podaci o objektu

Naziv objekta: Zidne slike u crkvi sv. Kuzme i Damjana

Datacija: 18.st.

Tehnika: *fresco* tehnika na vapnenom naliču

Lokacija: Krapinsko-zagorska županija
Mihovljan
Kuzminec

Slika 1. Topografski položaj crkve sv. Kuzme i Damjana

1.1.1. Povijest crkve sv. Kuzme i Damjana

Unatoč postojanju dokumenata koji bilježe kuzminsku župu još u 14. stoljeću¹, o toj drvenoj građevini nemamo nikakvih podataka. Tek će se u nekoliko navrata u 16. i 17. stoljeću spominjati dotrajalost i popravak crkve u Kuzmincu što daje pretpostaviti da je nova crkva na istome mjestu podignuta negdje početkom 16. stoljeća, i to ponovno drvenom građom. Pretpostavlja se da je ova crkva imala zidane (ili kamene) temelje, kao i donji dio zvonika.

Sadašnja crkva sv. Kuzme i Damjana je pravilno orijentirana jednobrodna građevina s polukružnim svetištem koje nije posebnim suženjem ili proširenjem izdvojeno od lađe te s pjevalištem na zapadnoj strani na koje se ulazi odvojenim ulazom. Izgrađena je na mjestu nekadašnje drvene crkve, unutar srednjovjekovnih bedema, početkom druge polovice 18. st. Prema arhivskim podacima da se zaključiti da je izgrađena između 1760. i 1765. god., a prva kanonska vizitacija koja spominje oslikanu crkvu datirana je 1787., što će reći da je do te godine kompletno poprimila današnji izgled.² Na sjevernom zidu je uz svetište prigradnja sakristija sa zasebnim ulazom iz smjera biskupskog dvora s rustikalnom nadstrešnicom dok zapadnim pročeljem dominira zvonik na kojem su u nižim zonama još uvijek vidljive puškarnice.

Potkraj 19. st. kuzminečka župna crkva se temeljito obnavlja. Tada se montiraju i današnje orgulje. Godine 1916. postavljaju se na prozore vrijedni secesijski vitraji nepoznata autora iz zagrebačke radionice Koch–Marinković s prizorima iz Isusovog života. U isto vrijeme se još jednom obnavlja cijela crkva. Od kraja 2. svjetskog rata pa na ovamo, na održavanju crkve se radilo vrlo malo. Gotovo pola stoljeća je ovaj vrijedan spomenik kulture prepušten propadanju. Tek se

¹ Župa u Kuzmincu spominje se već u prvom poznatom popisu župa Zagrebačke biskupije iz 1334. godine kao *Ecclesiae sanctorum Cosmae et Damiani*. Spominje se i u popisu iz 1501. godine koji uz onu u Kuzmincu, nabraja opstojanje župa i u Rasinji, Gorici i Subotici Podravskoj. No već s prvom provalom Turaka u te krajeve 1532. godine, velik dio okolnih župa je propao. Ostala je djelovati ona u Kuzmincu koja je proširila svoj teritorij na prostor ugaslih.

² Feletar, D.; Feletar, P.: *ibid*, str. 72.

početkom 90-ih godina prošlog stoljeća pristupa opsežnijim radovima pa se tako mijenja kompletno krovništvo i počinju pripreme za izvođenje radova sanacije kapilarne vlage u zidovima.³

Crkva sv. Kuzme i Damjana u Kuzmincu vrlo je vrijedan spomenik kulture tog kraja, prvenstveno zbog umjetničkih i povijesno-kulturnih dometa iluzionističkog zidnog oslika, ali i zbog vrlo vrijednog baroknog ambijenta kojeg čini zajedno s župnim dvorom.

Slika 2. Pročelje crkve sv. Kuzme i Damjana

Slika 3. Pogled na crkvu s istoka

1.1.2. Ikonografski opis i povijesno-umjetnička analiza

Tematika zidnih slika u crkvenoj lađi najvećim je djelom vezana uz život, mučeničku smrt, apoteozi i čuda ranokršćanskih mučenika svetih Kuzme i Damjana. Upotpunjuju je prizori crkvenih otaca i četiriju evanđelista, dvije alegorijske figure nad pjevalištem, otvorena neba s razigranim malim i velikim anđelima, prizori Bl. Dj. Marije, sv. Josipa s Djetetom i Poklonstva kraljeva te asistentski likovi svetaca koji flankiraju središnje prizore na iluzionistički slikanim oltarima – glavnom posvećenom patronima crkve i bočnim posvećenim Mariji i svetim kraljevima.

Pod pjevalištem na sjeverozapadnoj strani nalaze se kapele Muke Kristove odabranim prizorima Kristove pasije naslikanim unutar velikih formata uspravnih kadrova i prikazom uskrsnuća na svodu.⁴

U apsidi nalazi se prikaz visokog arhitektonskog dvokatnog oltara s atikom u čijoj se sredini na izdvaja se prikaz sv. Kuzme i Damjana uokviren poput oltarne pale.

Iluzionistički prikaz oltara, ornamentika, likovi svetaca, anđeli adoranti i putti, većinom svojih formalnih značajki pripadaju prepoznatljivom likovnom rječniku Antona Jožefa Lerchingera i njegove radionice. U slikarskom načinu uočavaju se ipak pojedina mjesta kojima manjka preciznost i rutina samoga majstora.⁵

³ Ibid.

⁴ Dr. Mirjana Repanić-Braun, *O zidnim slikama u župnoj sv. Kuzme i Damjana u Kuzmincu*, Institut za povijest umjetnosti u Zagrebu

⁵ Isto.

Lijevi (sjeverni) oltar ima za središnju sliku Bezgrješnu Bogorodicu, a sa strana stupova su monokromni likovi sv. Joakima lijevo i sv. Ane desno, slikani tonski poput mramornih skulptura. Desni (južni) oltar prikazuje sv. Tri Kralja te je po slikanoj arhitektonskoj konstrukciji pandan oltaru Bl. Dj. Marije. Razlikuje se jedino temama oltarnih slika i asistentskih svetaca sa strana prividno prostorno istaknutih stupova – sv. Filipa Nerija (?) lijevo i sv. Florjana desno.

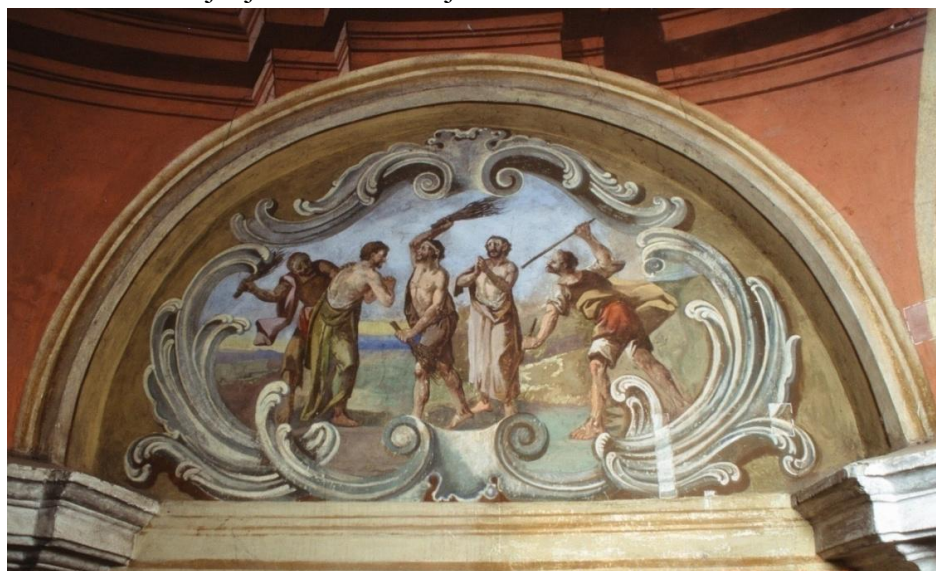
U prvom traveju na svodu oslikana je apoteoza sv. Kuzme i Damjana, a u kutovima su prikazani putti koji nose simbole njihova mučeništva. sv. Kuzma i Damjana

U drugom traveju u kutovima su naslikani crkveni oci – sv. Jeronim i sv. Ambrozije na južnoj, a sv. Augustin, i sv. Grgur Veliki na sjevernoj strani. Na središnjem djelu slike je prikaz anđela koji lebde na oblacima slikan je prema grafičkoj izvedenici fragmenta poznate kompozicije Predaja ključeva talijanskog rokoko slikara Giovannija Battiste Pittonija (1687.–1767.).

Treći travej u zoni pendentifa prikazuje četiri evanđelista – sv. Luka i sv. Ivan do južnoga zida, a sv. Matej i sv. Marko do sjevernog. U sredini je prikaz Presvetoga Trojstva - Bog Otac sjedi na oblacima s desne, a Krist s velikim raspelom u rukama s lijeve strane dok između njih leti bijela golubica Duha Svetoga.

Četvrti se travej većim dijelom uzdiže nad prostorom pjevališta. Na zapadnom zidu, pod vijencem, lijevo i desno od orgulja naslikani su krupni likovi Mojsija s pločama Božjih zapovijedi lijevo i jednog svećenika Staroga zavjeta, najvjerojatnije Zaharija.

Prizori na zidnim stijenama i na ogradi pjevališta opisuju scene iz života svetih Kuzme i Damjana. Prizori mučeništva svetaca nalaze se na sjevernom zidu svetišta nad ulazom u sakristiju (Odsjecanje glava i Strijeljanje razapetih sv. Kuzme i Damjana) i u gornjim dijelovima ziđa do pjevališta, dok su na ogradi pjevališta naslikani prizori čudotvornih ozdravljenja koji se u nizu nadovezuju na scenu ozdravljenja naslikanu na južnome zidu.

Slika 4. Mučeništvo svetih Kuzme i Damjana, luneta, južni zid pod 4. travejem

Zidne slike u župnoj crkvi u Kuzmincu datiraju se u literaturi između 1770. i 1775. godine, a pripisuju se Antonu Jožefu Lerchingeru, kasnobaroknom slovenskom slikaru koji je sredinom 18. stoljeća bio nastanjen u Rogatcu u Sloveniji. Bio je učenik gradačkog freskiste Johanna Christosoma Vogla i suradnik ptujskoga slikara Franca Pachmayera.

2. OPIS STANJA I UZROCI PROPADANJA

2.1. Zatečeno stanje

Cijela crkva je u unutrašnjosti oslikana sa freskama na vapnenom naliču *fresco* tehnikom gdje je pigment vezan vapnenim mlijekom. Na slikama nema dominantne boje, prevladavaju crveno smeđi tonovi. Tamniji tonovi (smeđe, sive nijanse) nanošeni su prije svjetlijih pa su zbog toga figure u oker tonovima oslikani u debljem sloju. Najveći problem je vlaga koja je oštetila slikani sloj u donjim zonama zidova.

U apsidi se nalazi iluzionistički prikaz arhitektonskog dvokatnog oltara s atikom oslikan u barokno-rokoko stilu. Značajke stila mogu se prepoznati prema pastelnijim tonovima i nedostatku građevinskih elemenata. U sredini oltarne konstrukcije, prikaz sv. Kuzme i Damjana uokviren je naslikanim polukružnim okvirom. Slikani sloj središnje slike u apsidi, tj. glavni prikaz sv. Kuzme i Damjana je u dobrom stanju. Svi oslici koji su u svetištu nisu još restaurirani, kao niti oni u svodu koji su u vrlo lošem stanju.

Izvorni sloj na lijevom oltaru koji prikazuje Bezgrješnu Bogorodicu nije u potpunosti očuvan. Apoteoza sv. Kuzme i Damjana oslikana u prvom traveju je u vrlo lošem stanju te nije moguće precizno odrediti njezine izvorne značajke. Motivi na istočnom i zapadnom dijelu drugog traveja nažalost nisu dovoljno čitljivi. Slike na svodu trećeg traveja slabije su očuvane na sjevernoj strani, tako da se od likova sv. Mateja i sv. Marka razaznaju konture i impostacije likova te naslućuju atributi.

Zidne slike u luneti sjevernog (bacanje u oganj) i južnog (batinjanje) zida pod četvrtim travejem te dvije slike (gađanje strelicama te dekapitacija svetaca) na sjevernom zidu svetišta iznad ulaza u sakristiju ikonografski pripadaju ciklusu mučeništva sv. Kuzme i Damjana. Posljednje dvije su u dosta lošem stanju pa je i čitljivost sadržaja otežana.

U trećem traveju ispod prozorskih niši u donjim središnjim dijelovima sjevernog i južnog zida, u zonama najintenzivnijih oštećenja izvornog sloja, nalaze se zidne slike koje su naslikane iznad originalnih (iz 1771-1774.god.). One su u potpunosti nanovo oslikane u posljednjim desetljećima 19. stoljeća. Budući da su likovi izvedeni u duhu originala i još su u relativno dobrom stanju, taj će se prizor sačuvati, a sloj prezentirati u središtu zidne slike. Originalni oslikani okvir bit će sačuvan i na taj će se način usporedno pokazati original. Budući da se u ikonografiji spominje još jedna scena mučeništva svetaca u kojoj su oni bili zavezani u lance i bačeni u more s visoke litice, ali ih je u padu uhvatio anđeo i vratio na sigurno, moguće je da je upravo ta scena preslikana (ova scena nema svoje likovno rješenje na zidovima crkve sv. Kuzme i Damjana u Kuzmincu).

Zidne slike u Kapeli Muke Kristove u relativno su dobrom stanju. Neočišćeni dijelovi su pod slojem prljavštine koji im daje bjeličasti izgled te smanjuje intenzitet boje. Slikani sloj je na nekim mjestima osjetljiviji (žuto podnožje stupa, crvene ruže u vazama iznad vijenaca). Moguće je da je mali prozor na zapadnom zidu bio izvorno veći. Slike zida i svoda u Kapeli upravo su u fazi konzervatorsko-restauratorskih radova.

3. PLAN I PROGRAM KONZERVATORSKO – RESTAURATORSKIH POSTUPAKA

3.1. Konzervatorske postavke

Zidne slike u Kapeli Muke Kristove zahtijevaju restauratorski pristup kako bi bila što bolje konzervirane i prezentirane što sličnije originalnom stanju. Potrebno je izvesti čišćenje površinskih nečistoća, konsolidiranje zida, žbukanje te retuš.

3.2. Kratki opis radova

- dokumentacija (fotografska i pismena)

Zidne slike, prizori: „Krist nosi križ“ i „Krista svlače“

- uklanjanje površinske nečistoće
- konsolidacija zida
- uklanjanje starih žbuka
- nadoknada u nosiocu (grublja i finija žbuka)
- retuš

Program radova:

1. Fotografiranje s fotografskim aparatom Nikon
2. Probe uklanjanja površinske nečistoće (7 sondi)
3. podljepljivanje zida s otopinom Syton W30 i destilirana voda u omjeru 1:6
4. uklanjanje starih žbuka
5. žbukanje: - grublja žbuka u omjeru 3:1 (punilo:vapno); punilo-kvarcni pijesak (Jerovac), sivi riječni pijesak, granulat u omjeru 1:1, uz dodatak usitnjene opeke gdje je potrebno
  - finija žbuka u omjeru 3:1 (punilo:vapno); punilo-kvarcni i sivi pijesak
6. retuš – pigmenti u prahu (artist pigments künstler schminke, Kremer pigments) vezani 3% Tylosom

4. OPIS KONZERVATORSKO – RESTAURATORSKIH ZAHVATA I KORIŠTENI MATERIJALI

4.1. Ikonografski opis slika pod konzervatorsko-restauratorskim radovima

Konzervatorsko-restauratorski radovi koje sam izvodila tijekom dvotjedne prakse provodila sam na zidnim slikama oslikanim u Kapeli Muke Kristove koja se nalazi sjeverozapadno od ulaza u crkvu, pod sjevernim dijelom pjevališta. Na zidovima je naslikano osam prizora Kristove muke, a na svodu velika kompozicija Uskrsnuća. Scene su naslikane u velikim formatima uspravnih pravokutnika. Na sjevernom zidu, s desna na lijevo nižu se sljedeće scene:

1. Molitva na Maslinskoj gori
2. Bičevanje Krista
3. Ecce homo
4. ?

Scene na južnom zidu odčitavaju se s lijeva na desno:

1. Krist pred Poncijem Pilatom
2. Krunjenje trnovom krunom
3. Krist nosi križ
4. Krista svlače

Svi su prizori međusobno odvojeni iluzionistički slikanim stupovima što nose profilirani vijenac razveden obratima, na kojima se nalaze vaze s cvijećem. Ispod stupova i scena naslikana je arhitektura koja imitira vanjsku fasadu, u pravilnim razmacima se izmjenjuju pravokutni polustupovi pravokutnog presjeka te zidne plohe ukrašene bijelim i smeđim crtama.

Autorstvo slika u kapeli Muke Kristove treba pripisati Lerchingerovoj radionici. Najuvjerljiviju paralelu krupnome liku uskrsnuloga Krista nalazimo u prikazu Bogorodice zaštitnice na svodu pod pjevalištem već spomenute hodočasničke crkve Majke Božje Jeruzalemske na Trškom Vrh⁶.

Konzervatorsko-restauratorske radove koje sam izvodila obuhvaćaju prizore „Krist nosi križ“ te „Krista svlače“.

- ### 4.2. Korišteni materijali:
- kist, gumica, wishab, enzimi, destilirana voda, etilni alkohol, acetonom, prirodna morska spužva, žbuka, usitnjena opeka, Syton W30, Tylosa (3%-tna), pigmenti (artist pigments künstler schminke, Kremer pigment)

---

⁶ Dr. Mirjana Repanić-Braun *O zidnim slikama u župnoj sv. Kuzme i Damjana u Kuzmincu*, Institut za povijest umjetnosti u Zagrebu

4.3. Opis izvedenih postupaka (dnevnik rada)

09.07.

- razgledavanje crkve, izrada bilješki zatečenog stanja, fotodokumentacija

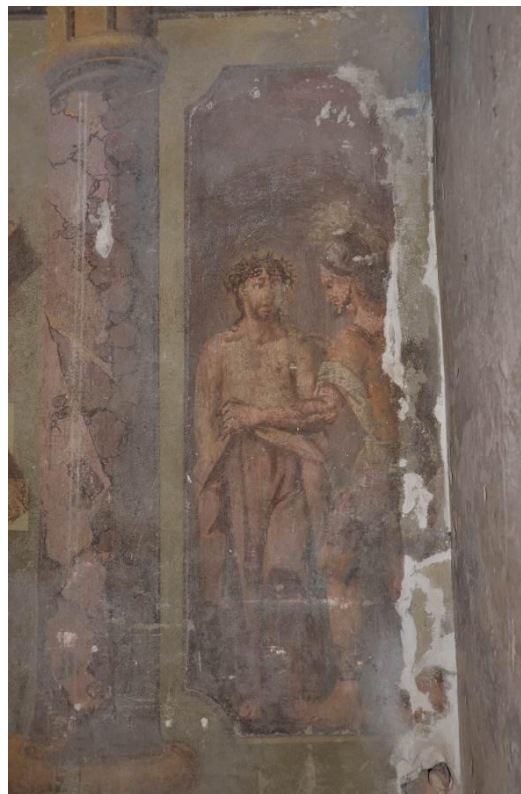
Slika 5. „Krist nosi križ“, prije radova

Slika 6. „Krist nosi križ“, detalj

Slika 7. „Krist nosi križ“, prije radova

Slika 8. „Krista svlače“, prije radova

10.7.

Započela sam s probama uklanjanja nečistoća na zidnim slikama u Kapeli Muke Kristove na južnom zidu, ispod prizora „Krist nosi križ“. Napravila sam sedam sondi koristeći razna sredstva gledajući s lijeva prema desno idućim redom:

1. oprašivanje kistom
2. čišćenje gumicom
3. čišćenje wishabom
4. čišćenje enzimima (neutralizirala destiliranom vodom)
5. čišćenje destiliranom vodom i etilnim alkoholom 1:1
6. čišćenje acetonom i etilnim alkoholom
7. čišćenje destiliranom vodom

Slika 9. Probe uklanjanja nečistoća

Slika 10. Sedam sondi, probe uklanjanja nečistoća

Na nekim dijelovima oslika (podnožje stupa žute boje) slikani sloj je bio vrlo osjetljiv stoga sam odlučila napraviti probe uklanjanja prljavštine. Prvu sondu sam napravila koristeći tvrđi kist, no pomoću kista nisam uspjela u potpunosti ukloniti prljavštinu. Za drugu sondu koristila sam gumicu koja je jedva uklonila prljavštinu te ostavila magličasti sloj. Potom sam upotrijebila wishab spužvu koja također nije znatno uklonila nečistoću. Za slijedeću sondu koristila sam vaticu namotanu na štapiću i enzime, a za neutralizirala sam destiliranom vodom. Ta sonda pokazala je najbolji rezultat od prethodno izvedenih. Zatim sam upotrijebila slijedeće otapalo - destilirana voda i etilni alkohol u omjeru 1:1, ali rezultat je bio slabiji od sonde napravljene enzimima. Za čišćenje tijekom izrade šeste sonde koristila sam aceton i etilni alkohol u omjeru 1:1. Zbog bjeličaste magle

koja nastaje prilikom isparavanja acetona, sondu nisam izvela do kraja. Za posljednju sondu koristila sam čistu destiliranu vodu kojom sam natopila prirodnu morsku spužvu te njome uklanjala nečistoću - ta metoda je dala najbolje rezultate. Na južnom zidu gdje sam izvodila probe, nalazila se jedna sonda napravljena prilikom starijih restauratorskih radova. Na tom mjestu ranije je korišteno neko agresivnije sredstvo te se originalni slikani sloj djelomično izgubio. Nakon uklanjanja nečistoće u cijelom tom području, taj dio oslika ostat će svjetliji. Na južnom zidu u uglu napravila sam i jednu kontra sondu veličine 10 x 8 cm, na djelu zida koji prikazuje Krista svlače čuvarve noge (pogledaj sliku 21).

Slika 11. Prizori na južnom zidu Kapele Muke Kristove nakon uklanjanja nečistoća

Slika 12. Očišćeni prizori na južnom zidu Kapele Muke Kristove

11.7.

Nakon dobivenog najboljeg rezultata uklanjanja nečistoća, natopila sam prirodne spužve destiliranom vodom koju sam stavila u veću posudu. Krenula sam sa uklanjanjem prljavštine na južnom zidu u Kapeli od mjesta gdje sam izvodila sonde (iznad sokla) pa sve do svoda, tj od oslikanog trećeg stupa (prizor „Krist nosi križ“) pa do jugozapadnog ugla zida. Budući da je na nekim mjestima oslik bio više osjetljiv, nečistoću sam uklanjala tako da sam pažljivije tapkala polusuhom spužvom natopljenom vodom.

Slika 13. Proces čišćenja spužvom i dest. vodom

Slika 14. Mehaničko uklanjanje starije žbuke

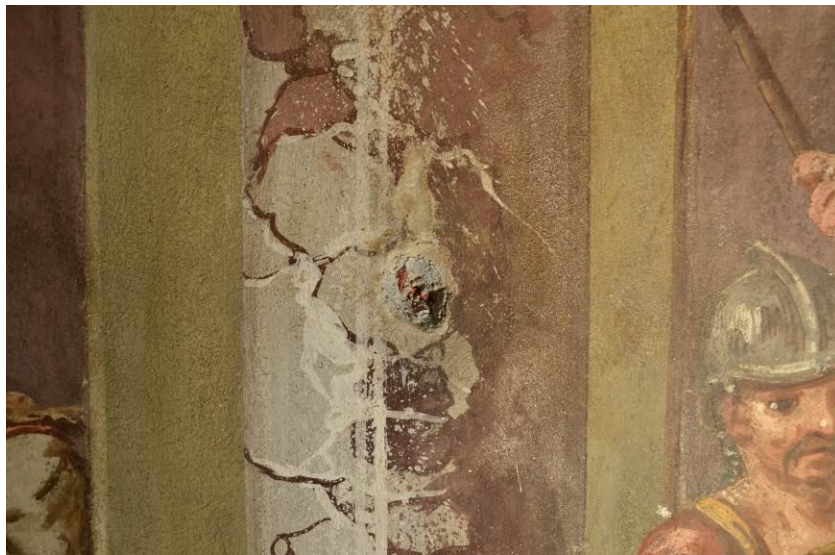
12.7.

U jugozapadnom zidu mehanički sam uklanjala žbuku, na nekim mjestima uspjela sam doći do originalnog slikanog sloja, međutim zbog rupa, oslik je nažalost uz rub zida bio izgubljen. Pomoću čekića i dlijeta sam uklonila dijelove prijašnje žbuke kako bi ju nadomjestila novom. Usljedilo je žbukanje grubljom žbukom u omjeru 3:1 (punilo:vapno), a punilo sam pripremila koristeći kvarcni pijesak (Jerovac), sivi riječni pijesak, granulat u omjeru 1:1:1. Grubljom žbukom ispunila sam dva oštećenja na trećem oslikanom stupu gledano s lijeva, jedno oštećenje koje se nalazilo na trećem prizoru „Isus nosi križ“, jedno na četvrtom stupu te dva uz jugozapadni ugao zida. Tamo gdje su udubljenja bila vrlo duboka (na trećem stupu i uz sam J-Z ugao), u grublju žbuku dodala sam nadrobljenu opeku veličine lješnjaka koju sam najprije oprala u destiliranoj vodi kako bih s nje isprala soli. Žbukanje sam izvodila uz učestalo močenje zida pomoću špricalice.

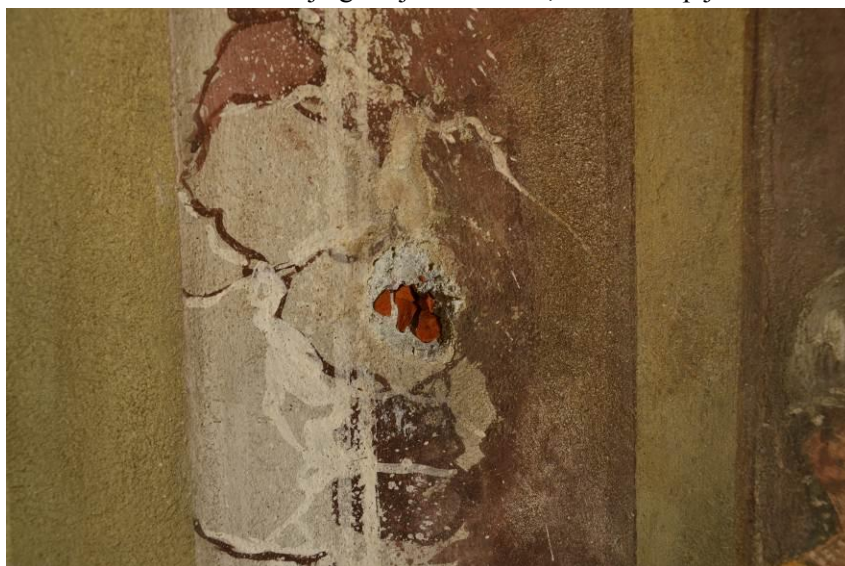
Na zapadnom zidu uz svod nalazila su se dva metalna zahrđala čavla koje sam uklonila kliještima

Slika 15. Očišćena stara žbuka

Slika 16. Žbukanje grubljom žbukom, duboka šupljina

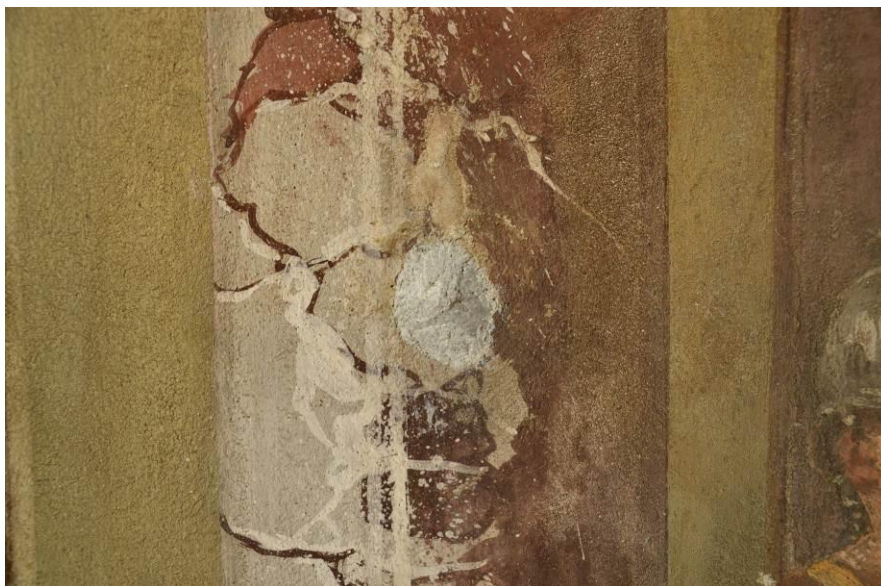

Slika 16. Žbukanje grubljom žbukom, umetanje usitnjene opeke

Slika 17. Žbukanje grubljom žbukom, drugi sloj

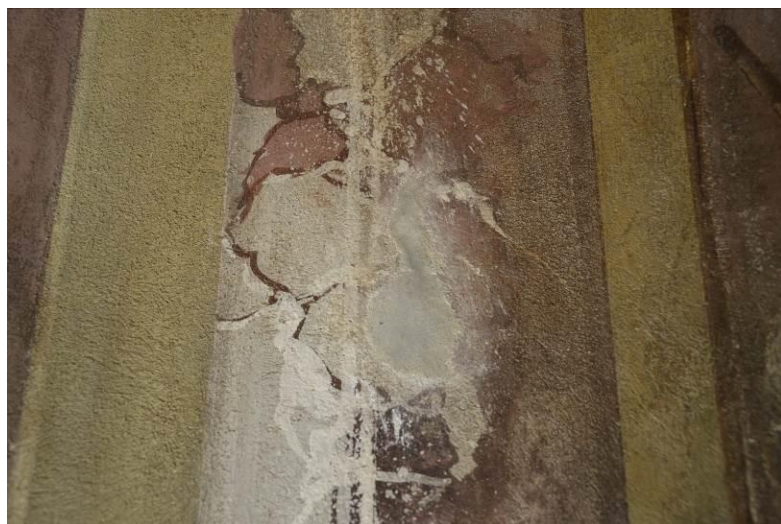

Slika 18. Žbukanje grubljom žbukom, prekrivena usitnjena opeka

13.7.

Zamiješala sam finiju žbuku koristeći kvarcni i sivi pijesak za punilo te vapno u omjeru 3:1. Pomoću manje špahtle sam ispunila oštećenja, poravnala i utisnula finiju žbuku koristeći komad stiropora te po potrebi zagladila špahtlom. Kako površina zida nije u potpunosti glatka, pokušala sam novu žbuku uskladiti sa postojećom. Sa nekim ispunama nisam bila zadovoljna te sam ih ponovila.

Slika 19. Žbukanje finijom žbukom Slika 20. Finija žbuka, detalj na trećem stupu

Slika 21. Žbukanje grubljom žbukom, detalj,4.prizor Slika 22. Žbukanje finijom žbukom, detalj,4. prizor

17.7.

Zidana građa u jugozapadnom uglu nije bila u najboljem stanju te ju je bilo potrebno podlijepiti. Otopinu za smanjenje površinske napetosti napravila sam koristeći čisti etanol i destiliranu vodu u omjeru 1:1 koju sam nanijela kistom, a kao otopinu za podljepljivanje sam koristila Syton W30 i destiliranu vodu u omjeru 1:6. Budući da je struktura zidna vrlo upojna, podljepljivanje sam izvodila u dva navrata, pomoću kista.

Slika 23. Otopina za podljepljivanje

Slika 24. Podljepljivanje JZ-og ugla

Slika 25. JZ ugao, završeno žbukanje

18.7.

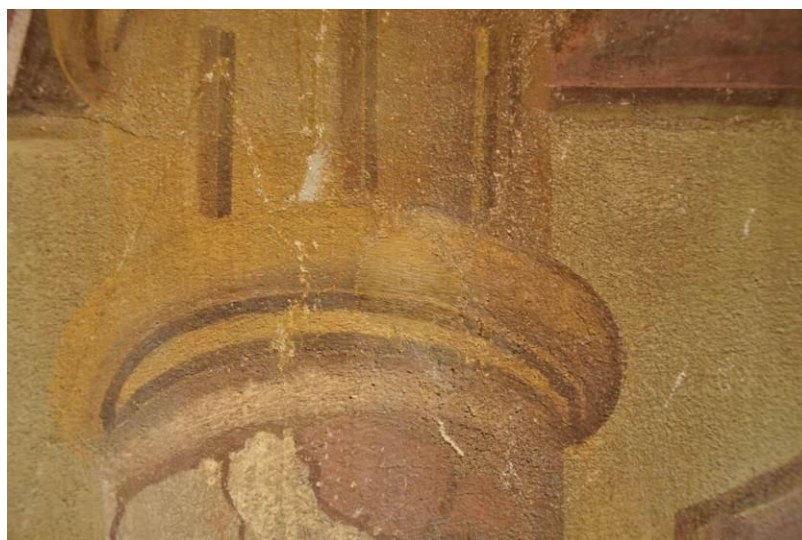
Slika 26. Pigmenti za retuš

Nakon žbukanja oštećenja uslijedila je nadoknada u slikanom sloju. Za retuširanje sam koristila pigmente u prahu (artist pigments künstler schminke, Kremer pigment) koje sam miješala sa 3% Tylosom. Retuš je izveden u *trateggio* tehnici, uglavnom s vertikalnim potezima osim na mjestu konkavnog zaobljenja stupa gdje je potez pratio formu. Vezivo je omogućilo vrlo jednostavno prijanjanje pigmenta za nosilac. Zbog svijetlih pastelnih tonova bilo je nezaobilazno koristiti i bijeli pigment. Retuš sam izvela na dva mjesta na trećem stupu gledano s lijeva a desno te u sredini prizora „Krist nosi Križ“. U jugozapadnom uglu nedostaje veliki dio oslika. Budući da nema dovoljno podataka za rekonstrukciju, taj će dio biti najvjerojatnije izveden u neutralnom tonu. Ostale nadoknade u slikanom sloju bit će izvedene naknadno. Radovi su još u tijeku.

Slika 27. Retuš na stupu, nakon radova

Slika 28. Retuš, zaobljeni dio kapitela, detalj

Slika 29. Retuš na stupu, tijekom radova

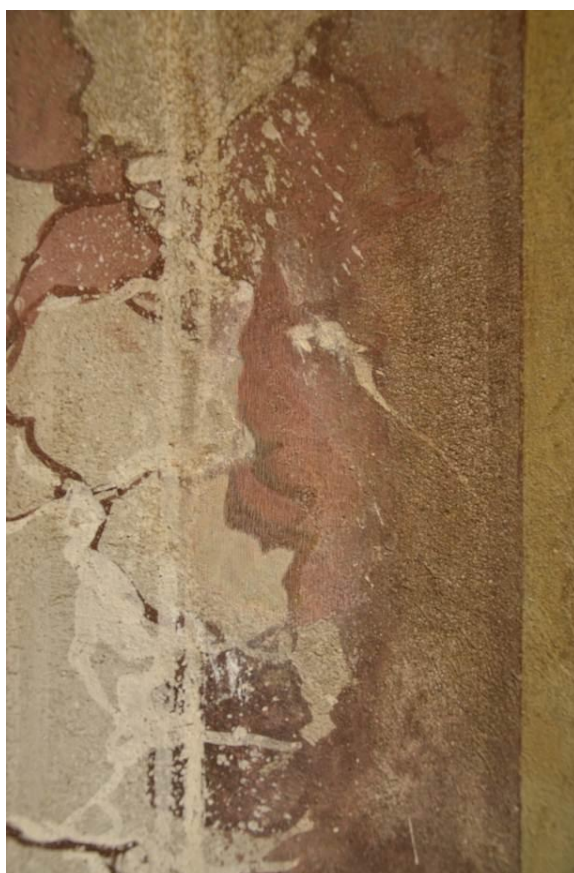

Slika 30. Retuš na stupu, tijekom radova, detalj

Slika 31. Retuš na stupu, nakon radova

Slika 32. Retuš na stupu, nakon radova, detalj

Slike 33.i 34. Prizori „Krist na križu“ i „Krista svlače“ nakon radova⁷

⁷ Nakon radova koje sam izvela tijekom prakse (120 radnih sati). Daljni radovi su još u tijeku.

